

Open your mind. LUT.
Lappeenranta University of Technology

TUOTANTOTALOUDEN KOULUTUSOHJELMA

Öllyntuotannon vaikutus Venäjän talouteen

Oil production's effect on the Russian economy

Kandidaatintyö

Olli Silvast

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Olli Silvast

Työn nimi: Öljyntuotannon vaikutus Venäjän talouteen

Vuosi: 2018

Paikka: Lappeenranta

Kandidaatintyö. Lappeenrannan teknillinen yliopisto, tuotantotalous.

31 sivua ja 9 kuvaa

Tarkastaja(t): Miia Pirttilä

Hakusanat: Venäjä, öljyntuotanto, talous

Keywords: Russia, oil production, economy

Kandidaatintyön tavoitteena on selvittää öljyntuotannon taloudellisia vaikutuksia Venäjällä. Vaikutusten arvioinnissa keskitytään valtioon, yrityksiin sekä kotitalouksiin.

Työssä käsitellään Venäjän talouden kehitystä, nykytilaa ja tulevaisuutta. Öljyntuotantoa analysoidaan tilastoja tutkimalla ja tunnuslukuja hyödyntämällä. Öljyntuotannon taloudelliset vaikutukset arvioidaan välittömien ja välillisten vaikutusten kautta. Vaikutusarvioinnissa painotetaan valtion investointien, vientiyriyten sekä yksityisen kulutuksen merkitystä talouskehityksen kannalta.

Työssä havaittiin, että öljyntuotanto on määrittänyt ja tulee määrittämään Venäjän talouden suunnan. Venäjää voidaan hyvällä syyllä kutsua energiavallaksi, jonka tärkein talousveturi on öljy. Öljyriippuvuudesta johtuen Venäjä kärsii Hollannin taudista. Öljyntuotanto on vaikuttanut negatiivisesti energiasektorin ulkopuolisen teollisuuden kehitykseen, mutta toisaalta öljyntuotanto on vaurastuttanut ja tukenut yhteiskuntaa vientitulojen ylijäämällä, jota on jaettu eteenpäin. Venäjän talous tulee kasvamaan lähivuosina, joskin talouskasvu pysyy maltillisena.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	3
2	VENÄJÄN TALOUS	5
2.1	Venäjän federaatio	5
2.2	Sosialismista markkinataloudeksi	6
2.3	Talouden rakenne ja nykytila	7
2.4	Vienti ja tuonti	8
2.5	Rahastot.....	9
2.6	Tulevaisuus	10
3	VENÄJÄN ÖLJYNTUOTANTO.....	11
3.1	Öllyntuotannon nykytila	12
3.2	Öljyesiintymät.....	13
3.3	Ölly-yhtiöt.....	14
4	ÖLJYNTUOTANNON VAIKUTUS VENÄJÄN TALOUTEEN	16
4.1	Investoinnit	17
4.2	Hollannin tauti	18
4.3	Ölly ja rupla	20
4.4	Tulot ja kulutus	22
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	24
	LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Venäjä on yksi maailman suurimmista ja vaikutusvaltaisimmista valtioista. Maan vaikutusvalta perustuu kahteen asiaan, sotilaalliseen voimaan sekä energiavientiin. Energiavienti on Venäjän talouden kulmakivi. Maan talous kasvoi huimasti koko 2000-luvun ajan yhdenaikaisen öljyn hinnan nousun ja öljyntuotannon kasvun avulla. Venäjän talouskasvu on hiipunut 2010-luvun aikana, mutta talouden kehitys on edelleen sidottu öljyn hintaan ja öljyntuotantoon. (Kaitila & Kotilainen 2015, s. 32-33)

Venäjän energiaviennin taloudellinen ja poliittinen merkitys tulee jatkossa korostumaan etenkin Euroopassa. Venäläinen öljy- ja kaasuyhtiö Gazprom laskee Itämeren pohjaan Nord Stream 2-kaasuputken, joka kulkee 1200 kilometrin matkan jo olemassa olevan Nord Stream 1-putkilinjan rinnalla Venäjältä Saksaan. (Sajari 2018, s. 31) Toteutuessaan hanke sitouttaa Keski-Euroopan maat yhä vahvemmin venäläiseen tuontienergiaan, mutta todellisuudessa Venäjä on taloudellisesti riippuvaisempi energian viennistä kuin Euroopan maat energian tuonnista. (Heiskanen 2018, s. 29)

Venäläisille öljyntuottajille nykyinen suhdanne on parempi kuin koskaan aiemmin. Tuotantoluvut ovat ennätysellisen suuria ja raakaöljyn ruplahinnat ovat kaikkien aikojen korkeimmat. Kasvusuhdanteen taustalla on dollarimääräinen öljyn hinnan nousu sekä heikentynyt rupla. Öljynviejämaiden järjestön Opecin kanssa sovitun tuotantorajoitteiden vapauttamisen ansiosta öljyn tuotantomäärää on samaan aikaan kyetty kasvattamaan. Tulevaisuudennäkymät Venäjän energiasektorille ovat positiiviset, mutta kansainväliset pakotteet aiheuttavat edelleen huomattavaa epävarmuutta. (Taloussanomat 2018)

Tämän kandidaatintyön tavoitteena on selvittää, miten öljyntuotanto vaikuttaa Venäjän talouteen ja talouden kehitykseen. Tutkimuksessa keskitytään arvioimaan öljyntuotannon vaikutuksia valtiontalouden, yritysten ja kotitalouksien näkökulmasta. Kandidaatintyössä tutkitaan, kuinka suuri rooli öljyntuotannolla on valtion investointien, teollisuuden kehityksen sekä viennin ja tuonnin kannalta. Lisäksi selvitetään, miten öljyntuotanto vaikuttaa valuuttaan sekä venäläisten tulotasoon ja kulutukseen. Työssä pyritään myös luotaamaan Venäjän öljyntuotannon ja talouden näkymiä tulevaisuudessa.

Kandidaatintyö toteutetaan kirjallisuuskatsauksena. Öljyntuotannon taloudellisia vaikutuksia tutkitaan arvioimalla Venäjän kokonaistuotantoa ja sen kehitystä, teollisuutta, vientiä ja tuontia sekä investointien, tulotason ja kulutusrakenteen muutosta. Tutkimusmenetelmänä painottuu historiallisen taustan vertaaminen nykypäivään numeerisin menetelmin. Työssä annetaan suuri painoarvo tilastolliselle tutkimukselle ja analyysille. Aihealueen vertaisarvioitua englanninkielistä kirjallisuutta ei ollut saatavilla. Kirjallisuuslähteinä on käytetty arvostettuja kansainvälisiä talousjulkaisuja ja näiden verkkolehtiä, institutionaalisten toimijoiden julkaisuja sekä Venäjä-asiantuntijoiden kirjoittamia kirjoja ja tutkimuksia.

Työn aihepiiri on rajattu Venäjän talouden ja öljyntuotannon välisen dynamiikan tutkimiseen. Talouden yleiskehityksen arvioinnissa painotetaan öljyntuotannon merkitystä. Maailmantalouden sekä kansainvälisen politiikan tapahtumien ja päätösten arviointi on jätetty vähäiselle huomiolle. Työssä pyritään tuomaan esille aihepiirin olennaisimmat asiat korostaen öljyntuotannon vaikutuksia ensisijaisesti teollisuusyritysten, valtiontalouden sekä kotitalouksien kannalta.

2 VENÄJÄN TALOUS

Venäjän taloudessa elettiin epävarmoja aikoja Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen, mutta maan talouskasvu on ollut lähes yhtäjaksoista viimeisen 20 vuoden aikana. Valtiontalouden kasvun myötä venäläisten reaalitytulot ovat nousseet ja ostovoima on kasvanut. (Rosstat 2017) Valtiolla on vain vähän velkaa ja kauppataase on ollut vahvasti positiivinen, mutta talouden perusta on huolestuttavan paljon sidoksissa luonnonvarojen vientiin. (Sutela 2012, s. 180)

2.1 Venäjän federaatio

Venäjän federaatio on pinta-alaltaan maailman suurin valtio. Venäjän pinta-ala on yhteensä yli 17 miljoonaa neliökilometriä ja maantieteellisesti valtio yhdistää Aasian ja Euroopan. Venäjällä asuu yhteensä noin 147 miljoonaa ihmistä. Maan pääkaupunki on Moskova, jonka asukasluku on yli 12 miljoonaa. Miljoonakaupunkeja on yhteensä 15. Venäjä on demokraattinen liittovaltio, johon kuuluu 85 aluesubjektia. Hallintomuodoltaan Venäjän federaatio on tasavalta. Valtion päämies on presidentti, joka valitaan suoralla ja salaisella vaalilla kuuden vuoden toimikaudelle. (Venäjän suurlähetystö Suomessa 2018)

Venäjä on yksi maailman suurimmista talouksista, mutta toistaiseksi maa ei ole aivan yltänyt maailman 10 suurimman talouden joukkoon bruttokansantuotteella mitattuna. (World Bank 2018) Maailman suurimpien talouksien rakenne pohjautuu pääosin monipuoliseen teollisuuteen, vahvoihin taloudellisiin instituutioihin, työn korkeaan tuottavuuteen, kehittyneeseen infrastruktuuriin, korkeaan investointiasteeseen sekä hyviin kansainvälisiin suhteisiin. Venäjä eroaa muista maailman suurimmista talouksista, sillä valtion taloudellinen suuruus perustuu lähes yksinomaan erittäin runsaiden luonnonvarojen omistukseen. (Kaitila & Kotilainen 2015, s. 80)

2.2 Sosialismista markkinataloudeksi

Neuvostoliiton talous oli ollut laskusuuntainen jo vuosikymmenten ajan, kun Mihail Gorbatšov valittiin Neuvostoliiton kommunistipuolueen pääsihteeriksi vuonna 1985. Gorbatšov käynnisti mittavat talousuudistukset, mutta uudistuksista huolimatta Neuvostoliiton talous ei kestänyt loppumatonta sotilaallista kilpavarustelua Yhdysvaltojen kanssa. Berliinin muuri murtui vuonna 1989, Varsovan liitto hajosi vain vajaat kaksi vuotta tämän jälkeen ja Neuvostoliitto lakkasi olemasta vuoden 1991 lopulla. (Ericson 2011, s. 20-22)

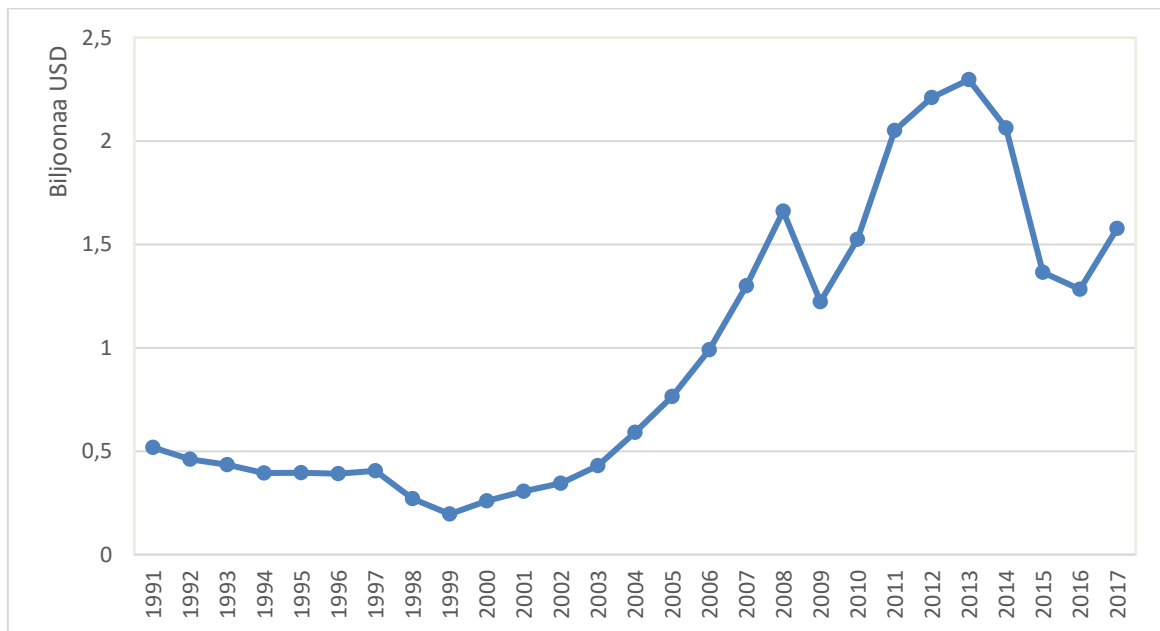
Neuvostoliiton raunioille syntyneen Venäjän valtion johtoon nousi Boris Jeltsin, joka halusi muuttaa valtiollistetun talouden markkinataloudeksi. Jeltsin antoi tehtävän nuorelle taloustieteilijälle nimeltä Jegor Gaidar, joka nimitettiin Venäjän pääministeriksi. Gaidarin johdolla ohjaket annettiin markkinoille, mikä tarkoitti luopumista hintojen, työn ja tuotannon valvonnasta sekä valtionyhtiöiden joukkoyksityistämistä. Uudistustoimet lopettivat tavarapulan, hidastivat budjettialijäämää ja valtiontalouden romahdusta, mutta aiheuttivat samalla hyperinflaation ja valtionyritysten toiminnan lakkaamisen. (Ericson 2011, s. 27-28)

Venäjän valuutta rupla romahti vuonna 1998 ja maa ajautui talouskriisiin, mutta Vladimir Putinin astuessa valtaan vuonna 2000 rupla alkoi jälleen vahvistua. (Sutela 2012, s. 31) Seurasi taloudellisen kasvun aika, jonka ylivoimaisesti tärkeimmät taustatekijät olivat energian vienti sekä öljyn hinnan nousu. (Ericson 2011, s. 204) Putinin ensimmäisen ja toisen presidenttikauden aikana öljyn hinta nousi 20 dollarista barrelilta lähes 140 dollariin. (EIA 2018)

Maailmantalouden romahdus vuonna 2008 aiheutti laskua myös raakaöljyn hinnassa. Samalla Venäjän talous lähti hetkellisesti laskuun pitkän nousukauden jälkeen. Suhdanteita ja inflaatiota kyettiin kuitenkin tasaamaan valuuttavarannon ja vakausrahaston avulla, jotka Venäjä oli luonut öljytulojen avulla. (Sestanovich 2008)

Venäjämä tuli WTO:n jäsen vuonna 2012, mutta maan taloudellinen tilanne muuttui merkittävästi huonommaksi vuosina 2013-2014. Taloustilanteen huonontumiseen vaikuttivat öljyn hinnan voimakas lasku, ruplan kurssin jyrkkä devalvoituminen ja Ukrainan kriisi. Vuoden

2013 jälkeen poliittiset jännitteet länsimaiden ja Venäjän välillä ovat kasvaneet ja investointi-ilmapiiiri on heikentynyt. (Kaitila & Kotilainen 2015, s. 5)

Kuva 1. Venäjän bruttokansantuotteen kehitys vuosina 1991-2017 (World Bank 2018)

Venäjän kokonaistuotanto kasvoi vuosina 1995-2013 keskimäärin 3,6 prosenttia vuodessa. Ajanjakson keskivaiheessa oli nopean talouskasvun aika, jolloin BKT kasvoi keskimäärin 6,9 prosenttia vuodessa. Talouskasvua vauhdittivat erityisesti raakaöljyn ja maakaasun maailmanmarkkinahintojen voimakas kasvu sekä Venäjällä tehdyt uudistukset. (Kaitila & Kotilainen 2015, s. 7) Sitten kokonaistuotannon kasvu on hiipunut, joskin talous on lähtenyt jälleen kasvuun vuoden 2016 jälkeen (Kuva 1).

2.3 Talouden rakenne ja nykytila

Venäjän bruttokansantuote oli 1578,6 miljardia Yhdysvaltain dollaria vuonna 2017. Maan bruttokansantuote oli maailman 11. suurin. Venäjän väkiluvun ollessa 146,8 miljoonaa nimellinen BKT asukasta kohden oli tällöin noin 10 753 dollaria, mikä edustaa parempaa keskitasoa kansainvälisessä vertailussa. Ostovoimapariteetilla korjattuna Venäjän BKT oli yli 3749 miljardia dollaria samana vuonna, eli BKT henkeä kohden oli noin 25 538 dollaria. (World Bank 2018)

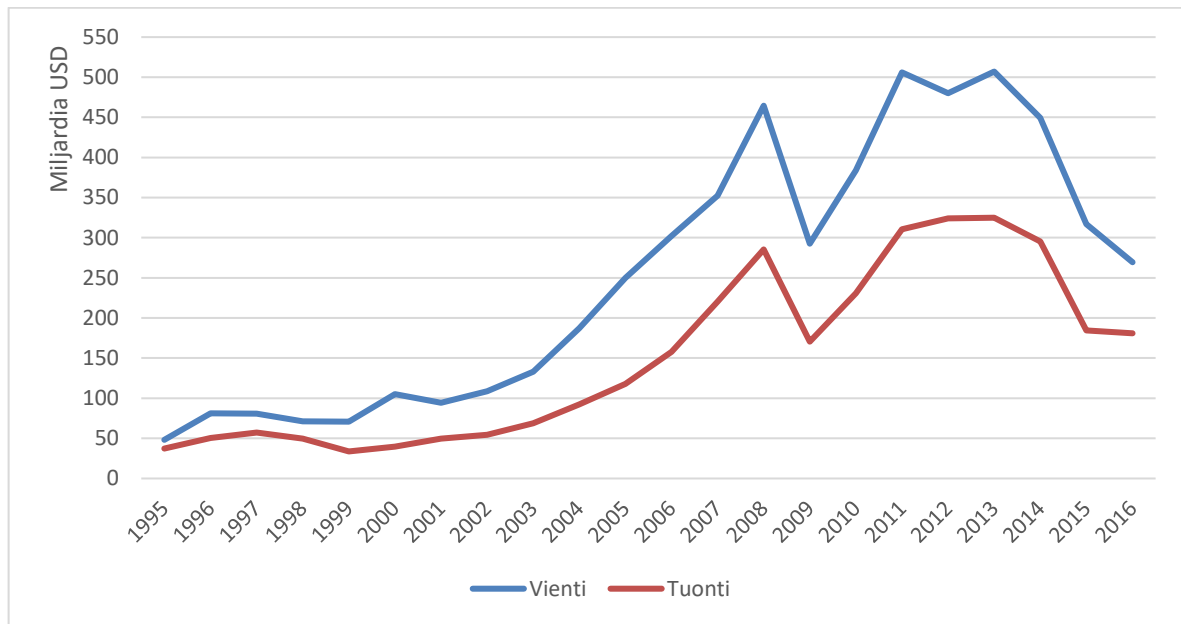

Venäjän kokonaistuotannon suurimpia sektoreita ovat tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjauspalvelut (14,4 %), teollisuus (13,3 %), kaivostoiminta (10,3 %) ja kiinteistöliiketoiminta (9,9 %). Näiden osuus bruttokansantuotteesta on pysynyt hyvin muuttumattomana viime vuosina. Kokonaistuotannossa palvelut ovat kasvattaneet osuuttaan eniten. Laskua on ollut eniten rakentamisessa, joskin lasku on ollut maltillista. Yksittäisistä tuotteista Venäjä oli maailman suurin sokerijuurikkaiden tuottaja, toiseksi suurin maakaasun tuottaja ja kolmanneksi suurin raakaöljyn ja perunoiden tuottaja vuonna 2015. (Rosstat 2017)

2.4 Vienti ja tuonti

Venäjän vienti oli arvoltaan 285 miljardia Yhdysvaltain dollaria vuonna 2016. Venäjä oli maailman 17. suurin viejämaa. Maan tärkeimmät vientituotteet olivat raaka- ja jalostettu öljy (44 %), maakaasu (5,9 %), rauta ja teräs (5 %) sekä jalokivet (3,1 %). Yksittäisistä valtioista Venäjän vienti oli suurinta Alankomaihin, Kiinaan, Saksaan, Valko-Venäjälle ja Turkkiin. (Global Edge 2018)

Tuonnin arvo oli 182 miljardia dollaria vuonna 2016, eli kauppataase oli yli 100 miljardia dollaria positiivinen. Venäjän tuonti oli 23. suurinta maailmassa. Venäjälle tuotiin eniten teollisuuskoneita (19,4 %), sähkölaitteita (11,8 %), ajoneuvoja ja ajoneuvojen osia (8,6 %) sekä lääkkeitä (4,9 %). Tuonti oli suurinta Kiinasta, Saksasta, Yhdysvalloista, Valko-Venäjältä ja Ranskasta. (Global Edge 2018)

Kuva 2. Venäjän vienti ja tuonti Yhdysvaltain dollareissa vuosina 1995-2016 (OEC 2018)

Venäjän viennin ja tuonnin suhde on muuttunut (Kuva 2). Sekä vienti että tuonti ovat kasvaneet, mutta tuonti on kasvanut suhteessa enemmän. Tuonnin osuus ulkomaankaupasta kasvoi 2000-luvulla 29,8 prosentista 38,5 prosenttiin ja tuonnin osuus on jatkanut kasvuaan 2010-luvulla. Tuonnin osuus Venäjän ulkomaankaupasta oli 40,4 prosenttia vuonna 2016. (Rosstat 2017)

Tuonnin kasvusta huolimatta Venäjä on nettoviejä, jonka kauppataase on maailman kolmanneksi suurin. (Global Edge 2018) Nettovienti on suurelta osin jalostettujen ja jalostamattomien luonnonvarojen ansiota, jotka muodostavat yhteensä yli 70 prosenttia viennistä. Venäjä on nettotuoja lähes kaikessa lukuun ottamatta luonnonvaroja ja aseita. (OEC 2018)

2.5 Rahastot

Monien muiden öljyä tuottavien valtioiden tavoin Venäjä on perustanut rahastoja öljytuottojen avulla. Rahastojen tarkoitus on tukea valtion taloutta öljytulojen ehtyessä. Toistaiseksi suurimmat valtiolliset rahastot ovat Norjalla ja Yhdistyneillä Arabiemiirikunnilla. (Algethami 2017)

Venäjä perusti valtion reservirahaston vuonna 2008. Reservirahastolla paikattiin budjettimenoja ja talouden alijäämiä. Reservirahasto oli suurimmillaan loppuvuonna 2008 rahaston arvon ollessa yli 140 miljardia dollaria. Reservirahastosta nostettiin noin 90 miljardia dollaria vuosina 2015-2017 ja rahasto tyhjeni vuoteen 2018 siirryttäessä. Reservirahaston tyhjentyessä se päätettiin lopettaa. (Soisalon-Soinin 2018, s. 6)

Vararahastoista on jäljellä kansallisen hyvinvoinnin rahasto, jonka tarkoitus on tukea Venäjän eläkejärjestelmää. Rahaston arvo on noin 65 miljardia dollaria, josta likvidejä varoja on vajaat 40 miljardia dollaria. Rahastosta on varattu 19 miljardia dollaria vuoden 2018 budjettiin, mutta rahastoon lisätään 14 miljardia dollaria vuoden 2017 öljytuloista. Vuoden 2017 lopussa Venäjän yhteenlaskettu kulta- ja valuuttavarantojen arvo oli noin 432 miljardia dollaria. (Soisalon-Soinin 2018, s. 6)

2.6 Tulevaisuus

Venäjän bruttokansantuotteen odotetaan kasvavan kaikkien aikojen huippuunsa vuonna 2018, mutta talouden kasvun ennustetaan olevan maltillista tulevaisuudessa. Tiedossa olevat pitkän aikavälin ennusteet ennakoivat Venäjän talouden kasvavan 1-2 prosenttia vuodessa seuraavien 15-20 vuoden aikana. (Eduskunnan puolustusvaliokunta 2017) Ennusteet lähivuosille päättelevät samaa. Esimerkiksi OECD ennustaa kasvun olevan 1,5 prosenttia vuonna 2019, World Bank ennustaa Venäjän bruttokansantuotteen kasvavan noin 1,5-2 prosenttia vuosina 2019-2020 ja IMF odottaa kasvun pysyttelevän 1,5 prosentissa vuosina 2019-2023. (OECD 2018, World Bank 2018, IMF 2018)

Venäjän talouskasvua hidastavat kansainväliset pakotteet, talouden tulonmuodostuskyvyn heikkous sekä kasvua tukevien uudistusten vähäisyys. Toisaalta talouskasvua tukevat odotettua korkeampi öljyn hinta, öljyntuotannon lisääminen, investoinnit öljy- ja kaasusektoreihin sekä viennin ja yksityisen kulutuksen kasvu. Talouskehityksen ennustaminen on kuitenkin vaikeaa. Epävarmuutta aiheuttavat öljyn hinnan ja maailmantalouden kehitys sekä kansainvälisen ja Venäjän politiikan tapahtumat ja päätökset. (BOFIT 2018)

3 VENÄJÄN ÖLJYNTUOTANTO

Nykyaikainen öljyntuotanto sai alkunsa Azerbaidžanin nykyisessä pääkaupungissa Bakussa vuonna 1846. Azerbaidžan oli tuolloin osa Venäjän imperiumia. Kansainvälinen öljyteollisuus syntyi samassa paikassa vuonna 1876, kun ruotsalaiset Nobelin veljekset Robert ja Ludvig perustivat Veljekset Nobel-nimisen öljy-yhtiön ja vetivät ensimmäisen öljyputken Kaspian rannalta Mustallemerelle. (Ericson 2011, s. 328-329)

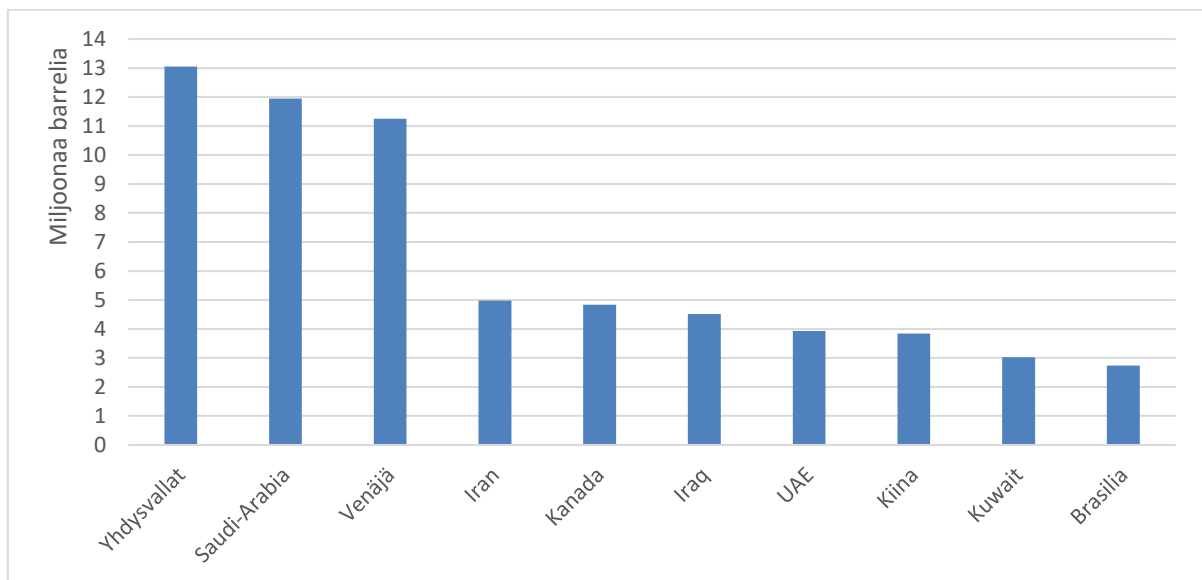
Vuoden 1878 aikana Nobelin veljekset keräsivät pääomia uuteen osakeyhtiöön ja he perustivat sen nimellä Branobel. Branobel kasvoi yhdeksi maailman suurimmista öljyntuottajista ja siitä tuli aikansa suurin yritys Venäjällä. Bolševikit nousivat valtaan Venäjällä vuonna 1917, mikä tiesi lopun alkua maassa toimiville yksityisille öljy-yrityksille. Kaikki yritykset valtiollistettiin 1920-luvun aikana Venäjän muuttuessa Neuvostoliitoksi. (Ericson 2011, s. 329-332)

Öljy oli erittäin tärkeä tulonlähde Neuvostoliitolle. Valtion voitontavoittelua ei estänyt edes ideologia, sillä Neuvostoliitto vei öljyä 1930-luvulla Mussolinin hallitsemaan Italiaan ja Hitlerin hallitsemaan Saksaan. Kun Opec toteutti vientisulun Yhdysvaltoja ja useita Euroopan maita vastaan vuonna 1973, Neuvostoliitto lisäsi omaa öljynvientiään tulojen lisäämiseksi. (Ericson 2011, s. 203) Leonid Brežnev loi valtakaudellaan 1966-1982 Neuvostoliitosta todellisen ”putkivaltion”. Brežnevin aikana rakennettiin öljy- ja kaasujohdot Länsi-Siperiasta Länsi-Saksaan ja Itämeren rannalle Ventspilsiin. (Kuorsalo et al. 2007, s. 214)

Neuvostoliiton hajottua suuret raaka-aineyhtiöt yksityistettiin ja Venäjä avattiin ulkomaisille investoinneille. Monikansalliset energiayhtiöt hakeutuivat Venäjälle päästäkseen käsiksi maan öljyvaroihin. Tilanne muuttui 2000-luvulla, kun valtio alkoi osoittaa suurempaa halua omistaa maan luonnonvaroja. Putinin toisella presidenttikaudella vuosina 2004-2008 valtiolliset öljy-yhtiöt ottivat maan öljyesiintymät tiukasti haltuunsa, ja tilanne on pysynyt muuttumattomana. (Ericson 2011, s. 210, 218)

3.1 Öljytuotannon nykytila

Venäjä tuotti yhteensä yli 4,1 miljardia barreilia öljyä vuonna 2017, mikä vastaa noin 11,2 miljoonan barrelin keskimääräistä päivätuottoa. Venäjän osuus maailman öljytuotannosta oli 12,2 prosenttia samana vuonna, mikä tekee maasta maailman kolmanneksi suurimman öljytuottajan. Tuotantoluvuissa niukasti edelle menivät ainoastaan Yhdysvallat ja Saudi-Arabia (Kuva 3). Saman vuoden lopussa Venäjän osuus maailman tunnetuista raakaöljyvarannoista oli 6,3 prosenttia. (BP 2018)

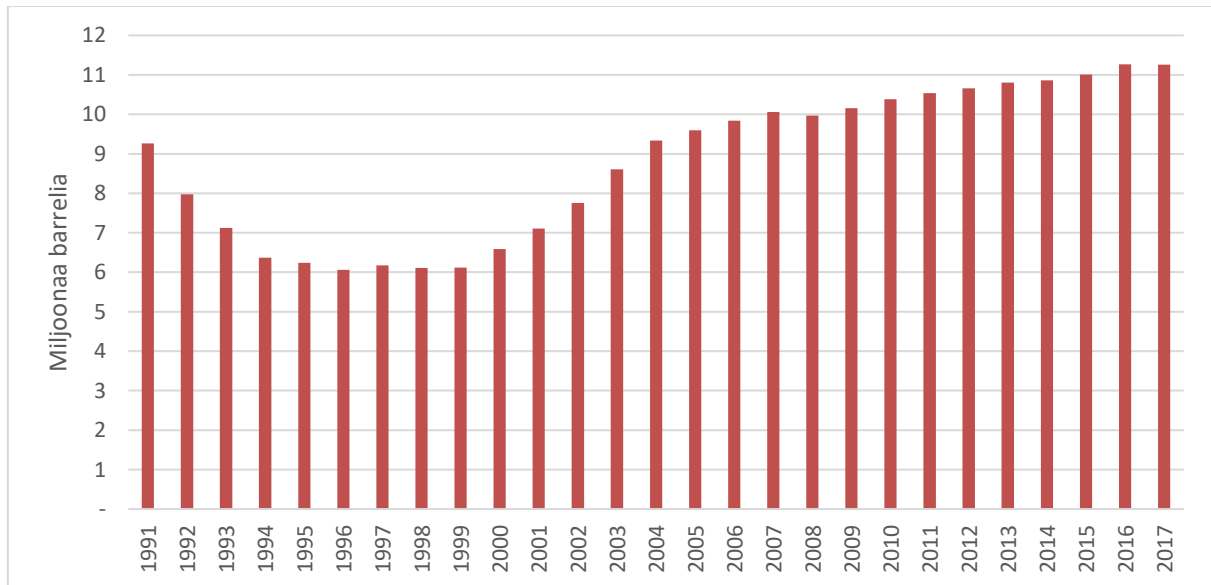

Kuva 3. Maailman 10 suurinta öljytuottajavaltiota tuotantomäärän mukaan vuonna 2017, öljytuotanto päivässä (BP 2018)

Venäjän tunnetut öljyvarannot loppuvat 25,8 vuodessa verrattaessa öljyvarantojen suhdetta tuotantoon (R/P ratio, reserves-to-production). Vastaava luku koko maailmalle on 50,2 vuotta. (BP 2018) Todellisuudessa luvut kuitenkin muuttuvat, sillä varanto on öljyn hinnan funktio. R/P-luku kasvaa, kun teknologia kehittyy ja öljyn hinta nousee, jolloin uusien öljykenttien hyödyntäminen muuttuu taloudellisesti mahdolliseksi. (Kaitila & Kotilainen 2015, s. 31)

Öljy tulee aikanaan loppumaan ja samalla sen potentiaalinen tarve vähenee. Esimerkiksi aurinkoenergian, tuulivoiman ja biopolttoaineiden käyttö tulee yleistymään. (BP 2018) Ennusteiden mukaan vaihtoehtoinen energia ei kuitenkaan korvaa öljyä lähitulevaisuudessa. BP

ennustaa öljyn kysynnän kasvavan 2030-luvun puoliväliin saakka. Autot ovat öljyn kysynnän keskiössä. Sähköautoja tuotetaan kiihtyvään tahtiin, mutta bensiini- ja dieselautojen ennustetaan silti vähintään ylläpitävän nykyistä autojen öljyn tarvetta ja kysyntää seuraavat 20 vuotta. Autojen lisäksi myös lentokoneet, laivat sekä petrokemialliset tuotteet kuten muovi tulevat ylläpitämään öljyn kysyntää. (Hirtenstein 2018)

Kuva 4. Venäjän päivittäinen öljyntuotanto vuosina 1991-2017 (BP 2018)

Öljyn hinta lähti jyrkkään laskuun vuonna 2014 ja lasku jatkui lähes yhtäjaksoisena vuoden 2016 alkupuolelle asti. Öljymarkkinoilla oli suuri ylitarjonta. Venäjä ja Opec sopivat tuotantoleikkauksista vuoden 2016 lopussa öljyn hintaan vaikuttaakseen. Tuotantoleikkaukset pitivät hyvin (Kuva 4), ja öljyn hinta nousi. Venäjä ja Opec kokoontuivat uudestaan kesäkuussa 2018, ja kokouksessa sovittiin öljyntuotannon lisäämisestä. Kokouksessa päätetty tuotannon lisääminen on toistaiseksi hillinnyt öljyn hinnan nousua hyvin maltillisesti. (Vaughan 2018)

3.2 Öljyesiintymät

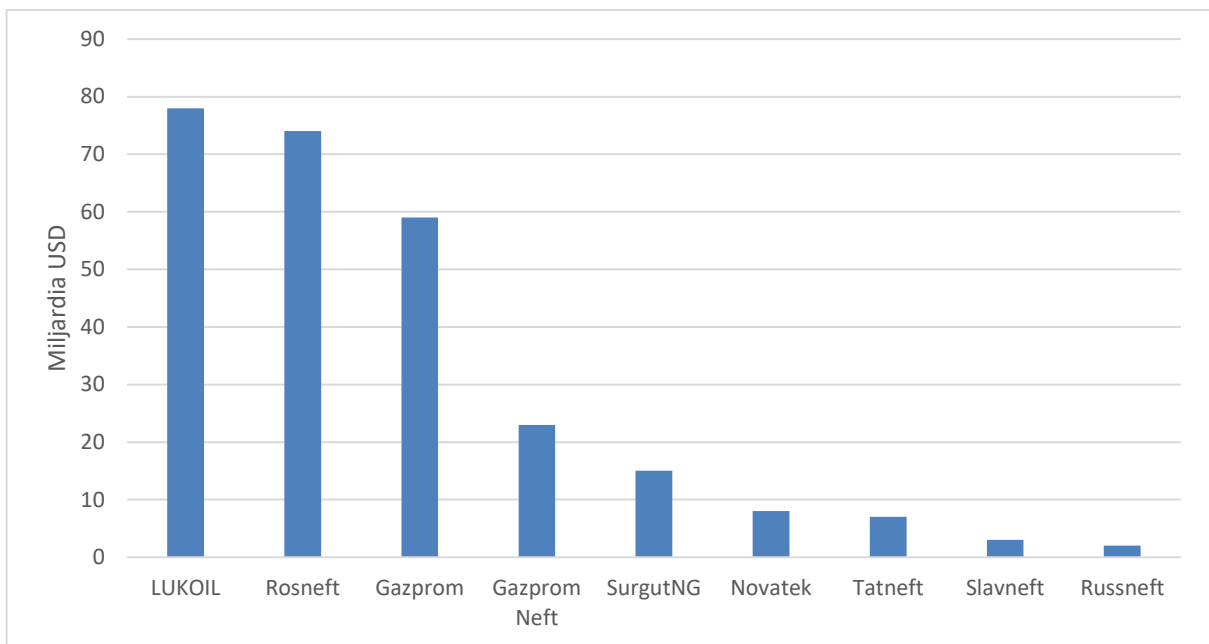
Venäjän suurimmat öljykentät sijaitsevat Länsi-Siperiassa. Länsi-Siperian öljykentillä on tuotettu öljyä jo vuosikymmeniä, mistä johtuen suurimpien esiintymien tuotanto on alkanut supistua. Tuotannon supistuessa perinteisten öljykenttien tuotantoa on pyritty tehostamaan. Kaukoidässä, Itä-Siperiassa ja arktisella alueella on otettu käyttöön uusia esiintymiä, ja uusia

öljylähteitä etsitään jatkuvasti. (Simola & Solanko 2017, s. 5) On arvioitu, että maailman suurimmat vielä löytämättä olevat öljyvarannot ovat Venäjällä. (Ericson 2011, s. 223)

Venäjän arktisilla mannerjalusta- ja merialueilla arvioidaan olevan erittäin mittavat öljyvarannot, mutta niiden hyödyntämiseen liittyy huomattavaa epävarmuutta. Varantojen todellinen koko, korkeat kustannukset, vaikeat olosuhteet, teknologiset vaatimukset sekä ympäristöriskit vaikuttavat yhdessä hidastavasti arktisen alueen öljyn käyttöönottoon. Lisäksi öljyn hintakehityksen epävarmuus hillitsee investointeja arktisiin öljyesiintymiin. Hankkeiden kannattavuuden arviointi pitkällä aikavälillä on erittäin haastavaa. Arktisten esiintymien tuotantokustannusten on arvioitu olevan vähintään 60-80, jopa yli 100 dollaria barrelilta. (Simola & Solanko 2017, s. 28-29)

3.3 Öljy-yhtiöt

Raaka-ainesektorin yritykset muodostavat Venäjän yrityselämän rungon. Öljyn ansiosta Venäjälle on syntynyt suuri määrä taloudellisesti menestyviä yrityksiä. Moskovan pörssiin listattujen öljy- ja kaasuyritysten paino osakemarkkinaindeksissä on yli puolet, minkä seurauksena pörssi-indeksi seuraa tiiviisti öljyn hinnan kehitystä. Luonnonvarasektorilla on myös työllistävä vaikutus, mutta se ei ole kovin suuri työmarkkinoiden näkökulmasta. Öljy- ja kaasusektori työllistävät yhteensä noin miljoona ihmistä Venäjällä, mikä vastaa 1,5 prosenttia työllisistä. (Simola & Solanko 2017, s. 4)

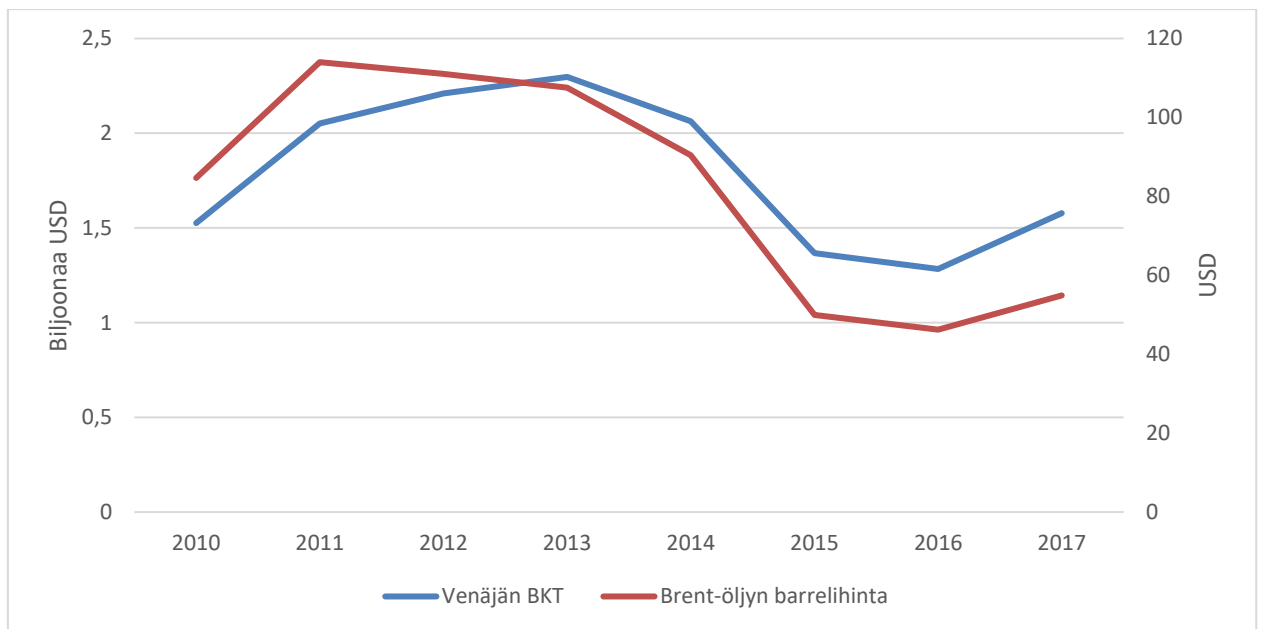
Kuva 5. Venäjän suurimpien öljy-yritysten liikevaihto Yhdysvaltain dollareissa vuonna 2016 (Yritysten tilinpäätökset 2016)

Venäjän suurimmat yritykset toimivat öljy- ja kaasusektorilla. Öljyntuotantoa hallitsee yhdeksän suuryritystä (Kuva 5), jotka vastaavat yli 85 prosentista tuotetusta öljystä. (Simola & Solanko 2017, s. 5) Öljy-yrityksistä suurin on Rosneft, joka on valtion enemmistöomistuksessa. Rosneftin osuus Venäjän öljyntuotannosta oli lähes puolet vuonna 2016. Muita suuria valtiomisteisiä öljy-yrityksiä ovat ainakin Gazprom, Tatneft ja Gazprom Neft, joskin omistussuhteet ovat monimutkaisia. (The Oxford Institute for Energy Studies 2017) Kaikki suurimmat öljy-yritykset ovat pörssilistattuja. Suurten yritysten lisäksi öljyä tuottaa noin 200 pienempää yritystä sekä kolme ulkomaista yritystä tuotannonjakosopimusten puitteissa. (Simola & Solanko 2017, s. 5)

4 ÖLJYNTUOTANNON VAIKUTUS VENÄJÄN TALOUTEEN

Venäjän talouden kehitys on sidoksissa raakaöljyn ja muiden raaka-aineiden maailmanmarkkinahintaan, koska raaka-aineet ovat valtiolle merkittävin tulonlähde. Arvioiden mukaan öljy ja maakaasu vastaavat yhdessä noin viidennestä Venäjän bruttokansantuotteesta. Valtiontuloista niiden osuus on ollut lähes 30 prosenttia ja vientituloista yli puolet. (Simola & Solanko 2017, s. 4) Energiasektori tuottaa kokonaisuudessaan noin kaksi kolmasosaa maan vientituloista, puolet keskusvaltion budjetin tuloista ja noin neljänneksen bruttokansantuotteesta. (Sutela 2012, s. 180)

Kuva 6. Venäjän bruttokansantuotteen ja Brent-öljyn hintakehitys 2010-luvulla (EIA 2018, World Bank 2018)

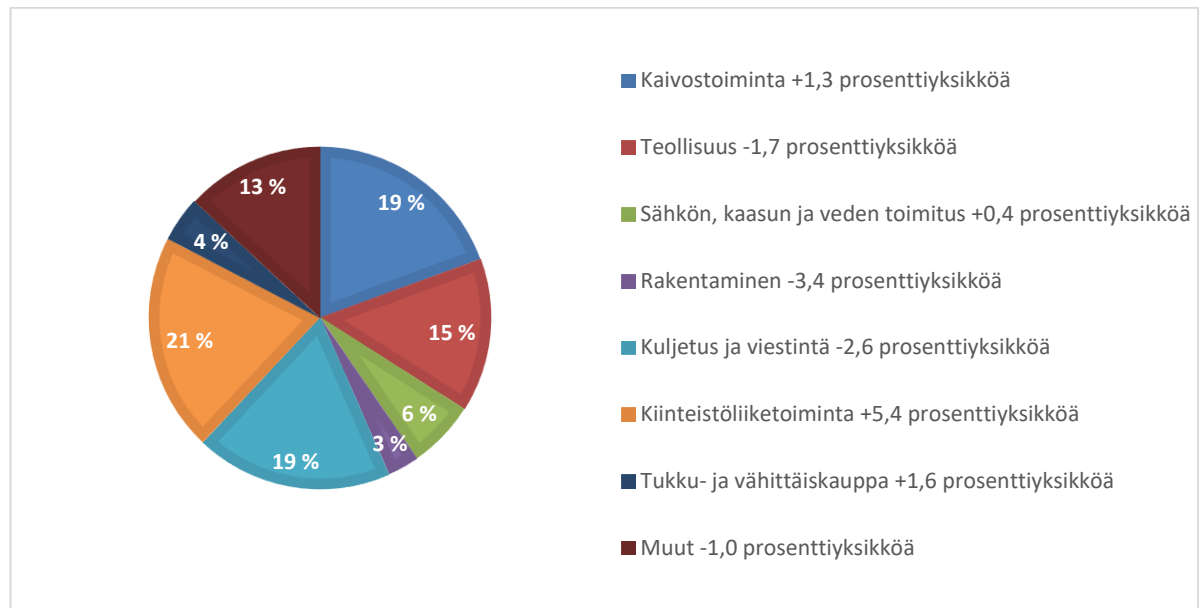
Kaitila ja Kotilainen (2015, s. 32-33) päättelivät tutkimuksessaan, että energiaraaka-aineet vaikuttavat voimakkaasti Venäjän bruttokansantuotteen kehitykseen. Raakaöljyn hinta on määrännyt vaihtosuhteen kehityksen, mikä on puolestaan vaikuttanut investointeihin. Korrelaatio raakaöljyn hinnan, vaihtosuhteen, investointien ja bruttokansantuotteen välillä on ollut hyvin vahva (Kuva 6).

4.1 Investoinnit

Venäjän valtion investointien määrä on kasvanut huomattavasti öljyn hinnan nousun mukana. Vuonna 2000 valtion investoinnit olivat yhteensä 41,4 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Investoinnit kasvoivat tasaisesti koko 2000-luvun ajan ja vuonna 2013 ne saavuttivat huippunsa, yhteensä 422,5 miljardia dollaria. Vuoden 2013 jälkeen investointien arvo on pudonnut, investoinnit olivat arvoltaan yhteensä 218,3 miljardia dollaria vuonna 2016. (Rosstat 2017)

Valtio on lisännyt investointejaan Venäjällä toimiviin yksityisiin ja ulkomaisiin yrityksiin. Valtion investoinnin osuus yksityisyhtiöihin on kasvanut 25,8 prosentista 46,9 prosenttiin ja ulkomaisiin yrityksiin 1,5 prosentista 7,5 prosenttiin vuodesta 2000 vuoteen 2016. Samalla investointien osuus valtio-omisteisiin yrityksiin sekä ulkomaisiin ja venäläisiin yhteisyrityksiin on laskenut. (Rosstat 2017)

Reaaliarvoisesti investoinnit ovat kasvaneet reilusti, mutta eri alojen osuudet investoinneista ovat pysyneet hyvin muuttumattomina vuodesta 2000 lähtien (Kuva 7). Huomattavinta nousu on ollut kiinteistöliiketoiminnassa, jonka osuus on kasvanut 15,2 prosentista 20,6 prosenttiin vuodesta 2000 vuoteen 2016. Eniten investointien osuus on laskenut rakentamisessa, teollisuudessa sekä sosiaali- ja terveystaloudessa samalla aikajänteellä. (Rosstat 2017) Huomattavaa on, että investointiaste on pysynyt suhteellisen alhaisena, vaikka investoinnit ovatkin kasvaneet. (Hille 2018)

Kuva 7. Venäjän valtion investointien prosentiosuudet sektoreittain vuonna 2016 sekä muutokset prosenttiyksiköittäin vuoteen 2000 verrattuna (Rosstat 2017)

Simola ja Solanko (2017, s. 5) pitävät öljyn hintatasoa merkittävänä tekijänä investointien taustalla. Heidän mukaansa nouseva öljyn hinta kasvattaa ja laskeva hinta rajoittaa investointeja. Öljyn hinnan lisäksi investointeihin vaikuttavat rahoituksen saatavuus sekä länsimaiden pakotteet. Kaitila ja Kotilainen (2015, s. 32-33) ovat tehneet samankaltaisen johtopäätöksen. He ovat havainneet, että raakaöljyn hinnalla on välillisesti hyvin vahva korrelaatio investointeihin.

4.2 Hollannin tauti

Öljytulot ovat kasvattaneet Venäjän taloutta ja lisänneet valtion investointeja. Kokonaistuotanto on kiistatta kasvanut, mutta viennin ja tehdasteollisuuden rakenteet ovat pysyneet ennallaan. Energian viennistä saaduilla tuloilla ei ole kyetty luomaan pohjaa teolliselle kehitykselle. (Jaakkola 2013) Tämä on merkittävä ongelma Venäjän taloudessa. On liian yksipuolista väittää, että ongelma johtuisi ainoastaan energiasektorin vaikutuksesta, mutta öljyriippuvuus on vähintään osasyynä vallitsevaan tilanteeseen.

Öljyriippuvuudesta johtuen Venäjä kärsii Hollannin taudista. Käsite lanseerattiin vuonna 1977 sen jälkeen, kun Hollanti oli löytänyt maakaasua Pohjanmereltä 1950-luvulla. Maakaasusta

saadut suuret ja helpot tuotot tekivät Hollannin valuutasta kalliin, minkä seurauksena vienti ja tehdasteollisuus heikentyi energiasektorin kustannuksella. Samankaltainen kehityskulku on havaittavissa Venäjällä. Venäjän talous kasvoi 2000-luvulla lisääntyneiden öljytulojen avulla, ja samalla ruplan arvo kallistui. Ruplan vahvistuminen vaikeutti kotimaisen teollisuuden kehitystä tuontitavaroiden muuttuessa venäläisiä tuotteita halvemmiksi. (Ericson 2011, s. 224-225)

Venäjän vientituotteet muistuttavat pääosin valikoimaltaan maailman köyhimpiä maita, öljyn ja maakaasun rinnalle ei ole syntynyt uusia vientituotteita. Venäjällä ei ole tarpeeksi kilpailukykyistä teknologiaa tai osaamista. Venäläisyrietykset kaipaivat suurempia investointeja sekä tuote- ja prosessi-innovaatioita kehittyäkseen. (Kaitila & Kotilainen 2015, s. 17) Tulevaisuudessa energiasektorikin tarvitsee länsimaista teknologiaa, jonka tuonnin kansainväliset pakotteet estävät. (Simola & Solanko 2017, s. 5) Venäjän korkean teknologian osaaminen rajoittuu Neuvostoliiton ajoilta juurensa juontavaan atomivoimateollisuuteen, aseisiin, avaruusteknologiaan, titaanin valmistukseen ja erinäisiin mittalaitteisiin. (Sutela 2012, s. 289) Venäjän teollisuus tuottaa koneita ja laitteita maan omiin tarpeisiin, mutta laadultaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan ne eivät kykene kilpailemaan kansainvälisesti.

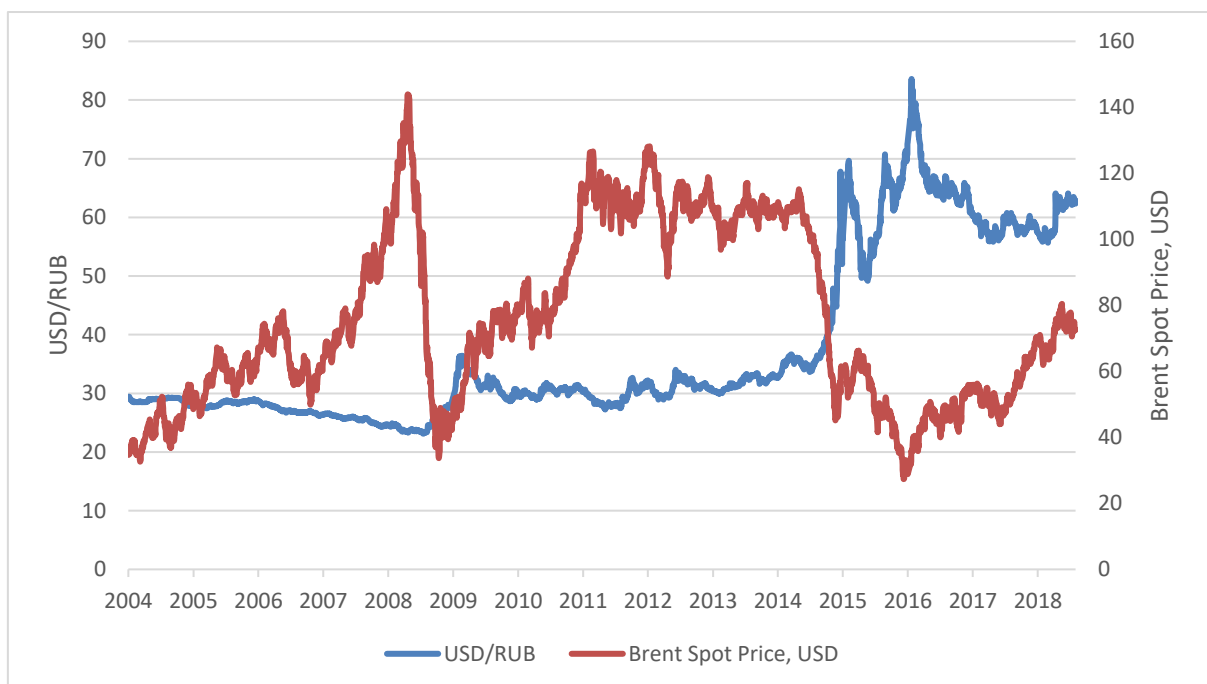
Pahimmin energiasektorin vaikutuksesta ovat kärsineet pienet ja keskisuuret yritykset, jotka ovat pyrkineet kehittämään kulutustavaramarkkinoita kotimaassa. (Ericson 2011, s. 225) Venäjän kulutustavaratuotantoa kuvastaa hyvin se, että Venäjältä eniten ulkomaille vietävät kuluttajatuotteet valmisti suomalaisyritys Nokian Renkaat vuonna 2013. Nokian Renkaiden valmistamat talvirenkaat olivat väitetyesti Venäjän suurin yksittäinen viennin kuluttajatarvare kyseisenä vuonna. (Jaakkola 2013)

Tutkimustulokset Hollannin tautiin liittyen ovat osittain ristiriidassa. Sutelan (2012, s. 221) mukaan Venäjä ei suoranaisesti kärsi Hollannin taudista. Hänen mukaansa rupla on ollut pääosin tasapainotasollaan ja tasapainotasostaan poiketessaan pikemminkin ali- kuin yliarvostettu. Hän perustelee Venäjän tuotantorakenteen muutoksen olleen luonnollinen reaktio ottaen huomioon Neuvostoliitolta perityn tuotannon rakenteen. Merkittävin teollisuuden supistuminen on Sutelan mukaan tapahtunut jo 1990-luvulla öljyn hinnan ollessa alhainen. Kaitilan ja Kotilaisen (2015, s. 34, 80) mukaan Venäjä kärsii Hollannin taudista. Kaitila ja

Kotilainen päättelevät, että ruplan reaalisen valuuttakurssin voimistuminen on johtunut öljyn hinnan noususta, mikä on johtanut muun teollisen toiminnan tukahtumiseen. He näkevät Hollannin taudin rajoittavan Venäjän talouskasvua tulevaisuudessa.

4.3 Öljy ja rupla

Ruplan kurssin ja öljyn hinnan välillä on ollut vahva korrelaatio. Rupla on vahvistunut öljyn hinnan noustessa ja vastaavasti heikentynyt öljyn hinnan laskiessa (Kuva 8). Venäjä on tavoitellut ruplan ja öljyn hintakehityksen välisen riippuvuuden vähentämistä, sillä riippuvuussuhde vaikuttaa maan talouden uskottavuuteen sekä talouspolitiikan toteuttamiseen. Venäjän kannalta kehitys on ollut myönteistä vuoden 2017 aikana, sillä ruplan ja öljyn hinnan välinen yhteys on heikentynyt. (Soisalon-Soinin 2018, s. 6) Toistaiseksi ei kuitenkaan ole aihetta olettaa kehityksen olevan pysyvä. Korrelaatio on heikentynyt ennenkin, ja lopulta yhteys ruplan kurssin ja öljyn hinnan välille on taas palannut.

Kuva 8. Öljyn hinnan ja ruplan kurssin välinen korrelaatio vuosina 2004-2018 (EIA 2018, CBR 2018)

Öljyn hinnan nousun mukana vahvistunut rupla on lisännyt maahantuontia ja tuontituotteiden kysyntää. Dollariarvoinen maahantuonti kasvoi 33,9 miljardista 317,3 miljardiin vuosina 2000-2012, mutta maahantuonnissa on ollut merkittävää laskua vuoden 2014 jälkeen öljyn hinnan laskun ja kansainvälisten pakotteiden myötä. Maahantuonnin arvo oli 182,3 miljardia dollaria vuonna 2016. Venäjän kauppataase on kuitenkin pysynyt vahvasti positiivisena öljyn hinnan laskusta ja pakotteista huolimatta. (Rosstat 2017)

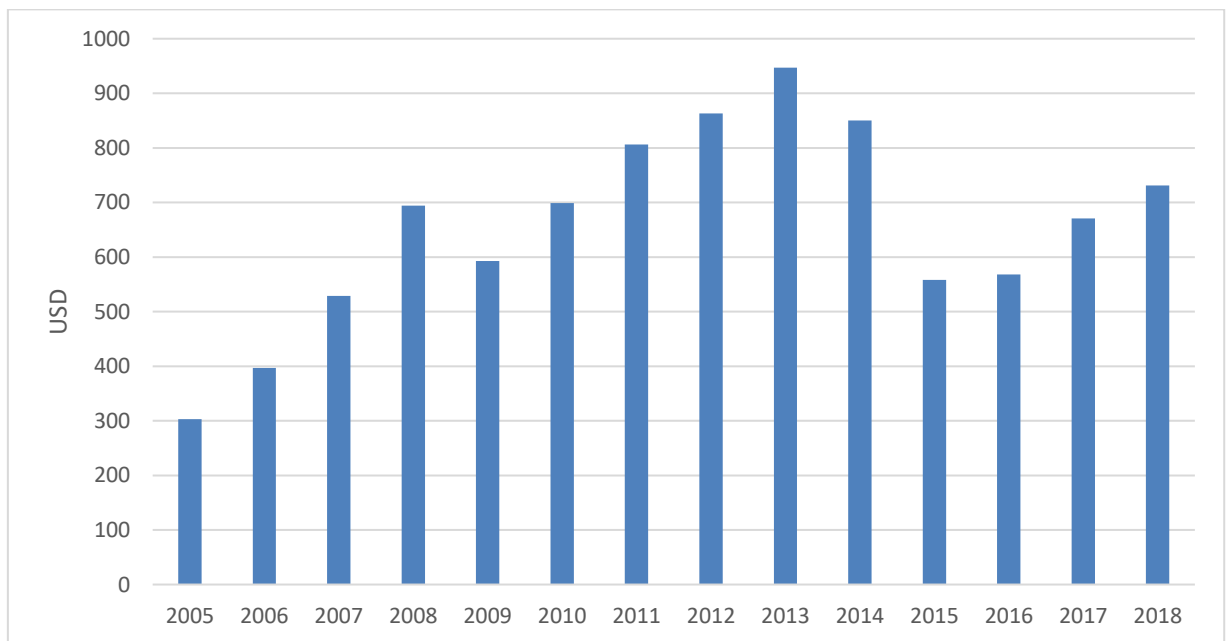
Ruplan arvo on ollut selvästi laskusuuntainen vuodesta 2014 lähtien. Venäjän vientiyritykset ja kotimainen tuotanto hyötyvät alhaisesta ruplan arvosta. Alhainen rupla auttaa Venäjän vientiä, sillä vientituotteiden kysyntä kasvaa hintojen laskiessa. Samalla tuontituotteet muuttuvat venäläiskuluttajille kalliiksi, mikä osaltaan kannustaa kotimaisen tuotannon kasvattamista kysynnän lisääntyessä. Lisäksi heikko rupla vähentää venäläisten ulkomaanmatkailua, mikä osaltaan lisää rahankäyttöä kotimaassa. (Kokkonen 2018)

Myönteisintä Venäjän talouden kannalta olisi, että öljyn hinta olisi korkea ja ruplan arvo samanaikaisesti matala. Tällöin Venäjän kilpailukyky olisi suurimmillaan. Öljyn viennistä saataisiin suuria tuottoja ja toisaalta myös muun teollisuuden vienti ja kotimainen kysyntä kasvaisi. Samalla tuontituotteiden kysyntä vähentyisi. Toisaalta öljytulojen kasvaessa paine uudistaa taloutta ja teollisuutta vähenee. Alhainen rupla tukee kotimaista teollisuutta ja kasvattaa kysyntää kotimaassa, mutta samalla inflaatio heikentää ostovoimaa ja pienentää reaali-palkkoja.

Raakaöljyn hinnan ja ruplan kurssin välisen korrelaation olemassaolo todetaan useissa tutkimuksissa. Kiistaa aiheuttaa kysymys siitä, onko rupla ollut todellisuudessa ali- vai yliarvostettu kullakin ajanhetkellä. (Kaitila & Kotilainen 2015, s. 80, Sutela 2012, s. 221) Nordean Venäjän pääekonomistin Tatiana Evdokimovan (Danielyan 2017) mukaan korrelaatio öljyn hinnan ja ruplan kurssin välillä on ollut vahvempi öljyn hinnan laskiessa kuin tilanteessa, jossa öljyn hinta nousee. Tämä viittaisi siihen, että syyt Venäjän energiasektorin ulkopuolisen teollisuuden heikkoon kehitykseen eivät olisi niin voimakkaasti sidoksissa vahvaan ruplaan.

4.4 Tulot ja kulutus

Öljyn hinnan nousun ja yleisen taloudellisen kasvun ansiosta Venäjän kotitalouksien reaalitytulot ovat nousseet ja ostovoima on kasvanut. Työntekijöiden keskimääräinen nimellinen bruttopalkka kuukaudessa kasvoi 2223 ruplasta 32 495 ruplaan vuosina 2000-2014. Yhdysvaltain dollareissa mitattuna keskimääräinen kuukausipalkka kasvoi 79 dollarista 850 dollariin (Kuva 9). Tulotason nousun myötä myös yksityinen kulutus on lisääntynyt. Kotitalouksien keskimääräinen vuosikulutus kasvoi 708 dollarista 4574 dollariin vuosina 2000-2014. Vuoden 2014 jälkeen tulojen taso on pudonnut ja kulutus on vähentynyt öljyn hinnan laskun ja kansainvälisten pakotteiden myötä. Kuukauden keskipalkka oli 548 dollaria ja kotitalouksien vuosikulutus 2873 dollaria vuonna 2016. (Rosstat 2017, OECD 2018)

Kuva 9. Työntekijöiden kuukauden keskimääräinen bruttopalkka Venäjällä Yhdysvaltain dollareissa vuosina 2005-2018 (BOFIT 2018)

Tulotason nousu on muuttanut yksityisen kulutuksen rakennetta. Elintarvikkeiden osuus Venäjän kotitalouksien kulutuksesta oli 47,6 prosenttia vuonna 2000, mutta osuus laski 33,2 prosenttiin vuoteen 2006 mennessä. Sitten elintarvikkeiden osuus kulutuksesta on pysynyt tasaisesti 30 prosentin molemmin puolin, elintarvikkeiden osuus kotitalouksien kulutuksesta oli 32,4 prosenttia vuonna 2016. Kulutustavaroiden osuus kotitalouksien kulutuksesta nousi 34,3

prosentista 38,5 prosenttiin vuosina 2000-2005, saavutti 40,9 prosentin huippunsa vuonna 2012, mutta laski vuoden 2014 jälkeen ollen 35,4 prosenttia vuonna 2016. Kulutustavaroiden lisäksi palvelujen osuus kulutuksesta on noussut merkittävästi, osuus on kasvanut 15,6 prosentista 30,5 prosenttiin vuosina 2000-2016. Palveluista eniten osuuksiaan ovat kasvattaneet asumiseen liittyvät ja julkiset palvelut. Lisäksi on huomattavaa, että vuodesta 2000 lähtien kestokulutustavaroiden määrät kotitalouksissa ovat kasvaneet reilusti. Televisioiden määrä on noussut 55 prosenttia, tietokoneiden 2133 prosenttia, matkapuhelimien 237 prosenttia, mikroaaltouunien 424 prosenttia, astianpesukoneiden 1000 prosenttia ja autojen 215 prosenttia. (Rosstat 2017)

Mauldin (2016) arvioi, että öljyn hintatasolla on suuri vaikutus venäläisten tulotasoon. Öljyn hinnan laskiessa rupla ja samalla reaalitytulot heikentyvät. Mauldinin mukaan tämä oli havaittavissa etenkin vuosina 2015-2016, jolloin köyhyys lisääntyi ja kulutuskäyttäytyminen muuttui. Hänen mukaansa heikko talouskehitys johti tilanteisiin, joissa tarvittavien elintarvikkeiden hinnat vastasivat lopulta yli 50 prosentista ihmisten tuloista. Toisaalta öljyn hinnan vaikutus toimii myös päinvastaiseen suuntaan. World Bank (2018) toteaa raportissaan, että viimeaikainen korkea öljyn hinta tulee vähentämään köyhyyttä ja kasvattamaan venäläisten tulotasoja sekä kulutusta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Venäjä on ulkoistanut talouskehityksensä raakaöljyn arvaamattomille maailmanmarkkinoille. Öljyn hinnan vaihtelu heiluttaa Venäjän taloutta molempiin suuntiin tulevaisuudessa. Alhainen öljyn hinta hidastaa talouden kehitystä eikä tasaisesti korkealla pysyttelevä hintakaan nopeuta talouskasvua. Ainoastaan jatkuvasti nouseva öljyn hinta kasvattaa Venäjän taloutta.

Raakaöljyn hinnan ja Venäjän bruttokansantuotteen kehityksen välillä on ollut vahva korrelaatio. Öljyn hintakehityksen ennustaminen on vaikeaa, mutta ei ole syytä epäillä, etteikö vastaava korrelaatio säilyisi öljyn hinnan ja Venäjän kokonaistuotannon kehityksen välillä myös 2020-luvulla. Todennäköisesti Venäjän talouskasvu tulee jatkumaan maltillisena. Öljyn lisäksi myös Venäjän uudistumiskyky tulee määrittämään maan talouden suunnan.

Öljyriippuvuus on Venäjälle ongelma. Öljy ei tule kannattelemaan Venäjän taloutta ikuisesti, sillä se on uusiutumaton luonnonvara, joka tulee väijäämättä loppumaan. Öljyn vähentyessä myös sen potentiaalinen tarve vähenee, sillä maailma siirtyy jatkuvasti vaihtoehtoisen energiantuotannon käyttöön.

Öljyriippuvuuden lisäksi Venäjän taloudella on muitakin ongelmia. Työllisyysaste on korkea ja työttömyysaste alhainen, ja samalla Venäjän työikäinen väestö vähenee. Taloudelliset instituutiot ovat alikehittyneitä. Byrokratia on liiallista ja korruptio on laajaa. Infrastrukturi on heikkotasoisista ja investointiaste on alhainen. Lisäksi kohtalaisen korkea tuottavuuden taso on jo saavutettu useilla toimialoilla. (Kaitila & Kotilainen 2015, s. 80)

Venäjän taloudellinen tulevaisuus ei kuitenkaan ole niin synkkä kuin voisi olettaa. Öljyn tarve ei tule vähentymään lähitulevaisuudessa, vaikka uusiutuvan energian käyttö yleistyy. Autot, lentokoneet, laivat ja muut kulkuneuvot sekä petrokemiallisten tuotteiden valmistus ylläpitävät öljyn kysyntää tulevina vuosikymmeninä. Öljyn lisäksi myös muut raaka-aineet, esimerkiksi maakaasu, tukevat Venäjän taloutta tulevaisuudessa.

Öljyntuotannon syy- ja seuraussuhteiden arviointi on haastavaa. Kuinka paljon öljyntuotanto todellisuudessa vaikuttaa Venäjän talouteen? Tähän on mahdotonta antaa täysin kattavaa

vastausta. Kokonaisuudessaan öljyntuotannon vaikutus on kuitenkin ollut positiivinen. Öljy on vaurastuttanut Venäjää valtaisesti, ja yleinen taloudellinen hyvinvointi on kasvanut. Venäjä on öljyllä rikastunut valtio, joka on myönteinen esimerkki vertailujoukossaan.

6 LÄHTEET

Algethami, S. 22.10.2017. How Saudi Arabia Is Building Its \$2 Trillion Fund. [artikkeli]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-10-22/how-saudi-arabia-is-building-its-2-trillion-fund-quicktake-q-a>

BOFIT. 2018. Russia statistics. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://www.bofit.fi/en/monitoring/statistics/russia-statistics/>

BOFIT. 27.3.2018. Venäjä-ennuste 2018-2020. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/15361/bve118.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

BP. 2018. Alternative energy. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://www.bp.com/en/global/corporate/what-we-do/alternative-energy.html>

BP. 2018. BP Statistical Review of World Energy June 2018. [WWW-dokumentti]. [viitattu 13.6.2018]. Saatavissa: <https://www.bp.com/content/dam/bp/en/corporate/pdf/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2018-full-report.pdf>

Danielyan, A. 1.11.2017. Ruble's Oil Link Weakens. [artikkeli]. [viitattu 20.9.2018]. Saatavissa: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-11-01/ruble-s-oil-link-weakens>

Eduskunnan puolustusvaliokunta. 16.5.2017. Asiantuntijakuuleminen. 2 s.

EIA. 2018. Europe Brent Spot Price FOB, Daily. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://www.eia.gov/opendata/qb.php?sdid=PET.RBRTE.D>

EIA. 2018. Total Petroleum and Other Liquids Production, 2017. [WWW-sivu]. [viitattu 13.6.2018]. Saatavissa: <https://www.eia.gov/beta/international/rankings/#?product=53-1&cy=2017>

Ericson, C. 2011. Oligarkit – Helppoa rahaa ja katoavaista valtaa kapitalistisella Venäjällä. Jyväskylä, WSOYpro. 350 s.

Gazprom Neft Group. 31.12.2016. Consolidated Financial Statements. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: http://ir.gazprom-neft.ru/fileadmin/user_upload/documents/financial_results/gpn_ifrs_fy_2016_eng.pdf

Gazprom. 2016. Financial Report 2016. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <http://www.gazprom.com/f/posts/44/307258/gazprom-financial-report-2016-en.pdf>

Global Edge. 2018. Russia: Trade Statistics 2016. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://globaledge.msu.edu/countries/russia/tradestats>

Heiskanen, M. 31.8.2018. 180 asteen käännös. *Talouselämä*. Nro. 29.

Hille, K. 28.2.2018. Russia's economy: challenges facing Vladimir Putin. [artikkeli]. [viitattu 20.9.2018]. Saatavissa: <https://www.ft.com/content/3aac3faa-1bb6-11e8-aaca-4574d7dabfb6>

Hirtenstein, A. 20.2.2018. BP Sees Electric Future With Oil Demand Peaking in 2030s. [artikkeli]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-02-20/bp-sees-electric-future-with-oil-demand-peaking-in-2030s>

IMF. 2018. Real GDP growth. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: http://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD/RUS

Jaakkola, J. 17.4.2013. Suomalaisfirma valmistaa Venäjän myydyimmät vientituotteet. [uutinen]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-6582330>

Kaitila, V. & Kotilainen M. 2015. Öljy ja uudistukset ratkaisevat. Helsinki, Nykypaino Oy. 129 s.

Kokkonen, Y. 29.1.2017. Venäjän talouden käänne: rupla vahvistumassa jopa liikaa. [uutinen]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9430227>

Kuorsalo, A., Susiluoto I., Valkonen, M. 2007. Venäjä – kovan linjan energiajätti. Helsinki, Edita Publishing Oy. 282 s.

Lukoil. 2016. 4Q and FY 2016 IFRS Financial Results. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <http://www.lukoil.com/FileSystem/9/121160.pdf>

Mauldin, J. 27.12.2016. Low Oil Prices Will Make Russia More Aggressive In 2017. [artikkeli] [viitattu 20.9.2018]. Saatavissa: <https://www.forbes.com/sites/johnmauldin/2016/12/27/low-oil-prices-will-make-russia-more-aggressive-in-2017/#5a738f8e7367>

Novatek. 2016. Annual Report. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: www.novatek.ru/en/investors/results/

OECD. 2018. What is the trade balance for Russia? [WWW-sivu]. [viitattu 14.9.2018]. Saatavissa: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/rus/>

OECD. 2018. Exchange rates. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://data.oecd.org/conversion/exchange-rates.htm>

OECD. 2018. Russia. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <http://www.oecd.org/eco/outlook/economic-forecast-summary-russia-oecd-economic-outlook.pdf>

Rosneft. 31.12.2016. Consolidated financial statements. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: https://www.rosneft.com/upload/site2/document_cons_report/Rosneft_FS_12m2016_ENG_signed_22.pdf

Rosstat. 2018. Production of GDP 2016-2017. [WWW-dokumentti]. [viitattu 13.6.2018]. Saatavissa: http://www.gks.ru/bgd/regl/b18_06/IssWWW.exe/Stg/d02/04-01.doc

Rosstat. 2018. Russia In Figures 2017. [WWW-dokumentti]. [viitattu 13.6.2018]. Saatavissa: http://www.gks.ru/free_doc/doc_2017/rusfig/rus17e.pdf

Rosstat. 2018. Russia in figures. [WWW-sivu]. [viitattu 13.6.2018]. Saatavissa: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/en/figures/living/

Russneft. 31.12.2016. Consolidated financial statements. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: http://www.russneft.ru/i/financial_statements_year_lang/msfo_file_path_10.pdf

Sajari, P. 8.6.2018. Ruotsi antoi luvan kiistellylle Venäjältä Saksaan kulkevalle Nord Stream 2-kaasuputkelle. *Helsingin Sanomat*. Nro. 153.

Sestanovich, S. 24.11.2008. Russia and the Global Economic Crisis. [artikkeli]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://www.cfr.org/expert-brief/russia-and-global-economic-crisis>

Simola, H. & Solanko, L. 2017. Katsaus Venäjän öljy- ja kaasusektoriin. *BOFIT Policy Brief 2017*. Nro. 3, 29 s.

Soisalon-Soininen, J. 15.1.2018. Öljy kallistui, Venäjä kiittää. *Kauppalehti*. Nro. 10.

Surgutneftegas. 2016. Annual Report. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://www.surgutneftegas.ru/en/investors/reporting/>

Sutela, P. 2012. Ruplan maa. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Siltala. 381 s.

Taloussanomat. 21.9.2018. [uutinen]. [viitattu 22.9.2018]. Saatavissa: <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000005836759.html>

Tatneft. 2016. Annual Report. [WWW-dokumentti]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: http://www.tatneft.ru/storage/block_editor/files/1118d5a842916499d8a97faf3ffb649054b49ebb.PDF

The Central Bank of the Russian Federation. 2018. Dynamics of the official exchange rates. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: http://www.cbr.ru/eng/currency_base/dynamics/

The Observatory of Economic Complexity. 2018. Russia 2016. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/rus/>

The Oxford Institute for Energy Studies. 2017. Russian Oil Production Outlook to 2020. [WWW-dokumentti]. [viitattu 13.6.2018]. Saatavissa: <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2017/02/Russian-Oil-Production-Outlook-to-2020-OIES-Energy-Insight.pdf>

The World Bank. 2018. GDP 2018. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?year_high_desc=true

The World Bank. 2018. Gross Domestic Product 2017. [WWW-dokumentti]. [viitattu 13.8.2018]. Saatavissa: <http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>

The World Bank. 2018. Russia Economic Report. [WWW-sivu]. [viitattu 20.9.2018]. Saatavissa: <http://www.worldbank.org/en/country/russia/publication/rer>

The World Bank. 2018. Russian Federation 2018. [WWW-sivu]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://data.worldbank.org/country/russian-federation>

Vaughan, A. 22.6.2018. Oil output to rise by 1m barrels a day as Opec reaches compromise. [artikkeli]. [viitattu 24.8.2018]. Saatavissa: <https://www.theguardian.com/business/2018/jun/22/oil-output-set-to-rise-by-1m-barrels-a-day-in-opec-deal-saudi-energy-minister>

Venäjän suurlähetystö Suomessa. 2018. Yleistietoa. [WWW-sivu]. [viitattu 13.6.2018].
Saatavissa: <https://helsinki.mid.ru/web/helsinki-fi/yleistietoa>